

Toimetaja veerg

Tänane Kalakasvatataja Liidu infoleht kannab numbrit -35. Pidu! Toimetus võtab sel puhul lugejate tänu kõrval vastu ka esemelisi kingitusi (soovitused: bensiiniraha, päävalurohtu jne.).

Meie lehekesel on mitu elu. Numbrid 1-15 ilmusid Rakveres, neist esimene lausa Vilde kolhoosi infolehe erinumbrina. Esimesed infolehed trükiti Kohtla-Järvel. Enne joonlauaga parajaks mõõdetud lehe sisu tuli kohale viia, eestikeelne meister Tiit üles otsida ning paremat paberit paluda.. Alati see viimane ei õnnestunud ja siis oli leheke hirmus. Eriti piinlik, kui taolises lehes oli mõne kolleegi juubelilugu.

1997. aasta suvest kuni 2002. aasta lõpuni tehti lehte Tartus. Osa selleaegseid lehti "ripub" ka internetis, EPMÜ kalakasvatuse osakonna aadressil.

Viie aasta eest unistas peatoimetaja rolli asunud Tiit, et ehk jõuame kunagi isegi oma ajakirjani. Nüüd oleme seisis, et infolehekenegi vaagub hinge. Kõik areneb ja kas infoleht ka tulevikus paberikandjal jätkama saab, on homsesse hõigatud küsimus. Kui paari aasta eest, raa-

matuaasta puhul Hando Runnelilt küsiti – kas internet raamatut välja ei söö- vastas kirjanik nii: ei söö, sest raamatut on hea nuuhutada ja voodisse kaasa võtta! Vot! Otsime siit õigustust ka meie pisikesele üllitisele.

Tähtis pole seejuures mitte ainult erialase info salvestamise viis, vaid tunnetus - seda on vaja jätkuvalt teha. Sellest saadi aru juba üle-eelmisel sajandil. Tänu sellele võime tolleaegsetest aastaraamatutest lugeda näiteks seda, mida 1885. aastal Vene Keiserliku kalakasvatuse Seltsi Eesti osakonna asutamiskooolekul ütles siinseid kalakasvatatajaid juhtima asunud Kunda mõisnik ja tsemenditehase rajaja Gerhard de Soucanton. Ka ühel Moskva nõupidamisel ütles suur juht Martõsev liiduvabariidest tulnutele: mis te siin hädaldate, jutt on *vozduh!* Kirjutage "Pravdas"!

Vaatamata sellele, et kõik asjaosalise leiavad, et infoleht peaks edasi elama, on selle sisuga täitmine ehk materjali kogumine vaevarikas. Vanasti sai kirjalikke kaastõid oodatud postkasti juures nagu peigmehe kirju. Praegu klõpsutad lootusrikkalt

inboxi, kuid saaki on harva. Selle närvesööva ootuse käigus läheb mõni varasem lugu juba hapuks, kaotab aktuaalsuse. Sellisel juhul jääbki lehel alles ainult fikseeriv roll ja tegi- lahe lohutus- talletub see, miks leht taas kord üles otsitakse.

Käesolevas lehes on pikk lugu sellest, kuidas kalakasvatatajad põua- toetusteni tahtsid jõuda. Tehti ära suur töö: koondati numbreid, läviti võimudega, kõneldi kuivanud jõe- sängide ja poriste karpkalatiikide foonil. Meie suur sõnum oli – ohus on üks Eesti traditsiooniline majandusharu! Aga mida ütleb ministri kirja viimane lause? Loe. Jätsin teile esitatud kirja tõmmiselt välja asja- olu, et selle koostaja on olnud And-

res Jagor. Nüüd saame temalt, kui kolleegilt küsida – *kakše tak?* Õnneks hakkab Riigikogu maaelu- komisjoni juhtima endine põlluma- jandusminister – tal meie mured hästi teada ja meil jälle teada tee maa- elukomisjoni, millest tänu eelmisele koosseisule nii hea usk..

Kui lõpuni aus olla, tulevat lõpp õige ruttu – arvas Kärna-Ärni. Mind kummitab üks ajalooline paralleel. Nimelt kui Gerard de Soucanton, keda lihtrahvas koduselt Suka-An- toniks olla kutsunud, siinseid kala- kasvatatajaid juhtima hakkas, rajanud paruness de Soucanton Tallinnas Seewaldisse hullumaja... *Sic transit gloria mundi!*

Ilme Post

■ Oli aasta 1975, Aravusel.

Riigi teaduspreemia kalakasvatusteadlastele

Tiit Paaver

Eesti Põllumajandusülikooli Loomakasvatusteaduste osakonna teadlasi Riho Grossi ja Tiit Paaverit autasustati sel aastal riigi teaduspreemiaga põllumajandusteaduste valdkon- nas tööde tsükli "Ohustatud ja kasvatatavate kalaliikide geneeti- liste ressursside uuritud" eest. Riigi teaduspreemiaid antakse väl- japaistvate rahvusvahelist huvi

pakkuvate teadussaavutuste eest, mis ühtlasi on tähtsad ka Eestile.

Kalakasvatuse looduslike vete kalavarude suurendamiseks (kalakas- vatavuslik taastootmine) moodustab olulise osa Eesti kalakasvatusest. Taastootmise poliitika oleneb kõigis maailma maades geneetika andmetest, mis näitavad kuhu ja millise päritolu- ga asustusmaterjali tohib asutada nii, et see ei kahjusta looduslikku mitme- kesisust. Viimane on kaitsitud rahvus- vaheliste konventsioonidega, millega on ühinenud ka Eesti. Seepärast on Tartu kalateadlaste tähelepanu olnud koondatud loodusesse asustatavate kalade geneetikale.

1980ndatel alanud karpkala ja vikerforelli geneetika ja tõuaretuse uuringutest on Tartus Loomakasva- tusinstituudis praeguseks välja kas- vanud mitmesuguste DNA analüü-

sidade toetuv kalade molekulaargene- tika suund. See tegevus on vilja kand- nud eeskätt tänu tihedale koostööle teiste Läänemere äärsede riikide tea- duskeskustega. Nende maade, aga ka Taani ja Läti teadlaste andmeid Eesti materjaliga ühendades tehtud uurin- gud näitasid, milline on Euroopa lõhe liigisisene struktuur – kust jookse- vad need piirid, mida kalu paljunda- des ja loodusse asustades ei tohiks rikkuda. Läänemere lõhe on täiesti erinev Atlandi Ookeani Euroopa ran- niku lõhest. Läänemeres on Botnia lahe lõhe geneetiliselt kõige erine- vam ülejäänud Läänemere lõhedest. Eestis on Soome lahe väikejõgede lõhe erinev Narva ja Neeva lõhest ja Keila jõe lõhe genofondi. Paraku väga nõrgaks jäänud populatsioone (nagu Loobu lõhe) ähvardab geneetiline

vaesumine. Tõestati, et Selja jões toi- mub sinna asustatud Neeva päritolu lõhe ja kohaliku päritoluga lõhe se- genemine. Riho Grossi uuringud koostöös Müncheneri Tehnikaülikooli teadlastega näitasid, et ka teise kas- vatatava ja looduslikesse veekogudes- se asustatava ohustatud lõhelase, har- juse, populatsioonistruktuur on suu- rel määral rajuunenud erinevatest jää- aegsetest refugiumidest pärinevate diferentseerunud liinide koloniseeri- mise tagajärjel, mida tuleb arvestada kalakasvatavate taastootmise strateegia väljatöötamisel. Karpkalatõugude ja sasaani alamliikide geneetilise mitmekesisuse ja suguluse kohta DNA markerite uurimisel saadud andmed võimaldavad kontrollida kas- vatatavate tõugude ja liinide geneeti- list puhtust ning on abiks aretusprog- rammide kavandamisel.

Kalakasvatusseminar Taanis

2. - 5. veebruaril toimus AS Remediumi initsiatiivil Eesti kalakasvatatajatele järjekordne erialane seminar Taanis. Seega kui sõiduaeg maha arvata, jäi tööks kaks pikka päeva. Taani poolseks korraldajaks, võõrustajaks ja muude sealsete kulude kandjaks oli maailma üks suuremaid kalasõõtade tootjaid Biomar.

Seminar oli eriti kasulik ja hästi korraldatud just seetõttu, et kogu käsitlitud teemadering oli ette valmistatud just vastavalt meie eelnevalt esitatud küsimustele. Vastavalt sellele keskenduti siis eelkõige: kalade söötmisele ja söötadele sõltuvalt veetemperatuurist, vee aereerimisele ja hapnikuga rikastamisele (air-lift, vedel hapnik); vee korduvkasutus (kasutatud vee kvaliteedi taastamine, puhastamine jne, vastavad seadmed, rajatised); forellikasvatuse talvised probleemid; Taani kalakasvatuse arengu pidurid ja mootorid, maksud, subsiidiumid; angerjakasvatuse (kinnistes süsteemides), söödad ja söötmine; biomari kogemused ameerika paalia., jõforelli, siigade, jne kasvatamisel. Tutvusime ka kaasaegsete ja edukate Steensgaardi angerjakasvatuse, Hygildi (fekaaliärastussüsteem, airliftid, osaline retsirkulatsioon), Kjaerhede (biofiltrid). Ja lõpuks värskest rekonstrueeritud moodne Farre kalakasvandus, näidistasemel ka Taani kalakasvatataja jaoks, koos vee korduvkasutuse, air-liftide, vedela hapniku, biofiltrite ja muu taolisega. Loomulikult kontrollis, reguleeris ja pidas arvestust kõige selle üle elektroonika. Seal toimetas ka üks meeste rahvas, kes vastas aga meie küsimustele umbes nii, et ta ei tea eriti midagi, ta lihtsalt töötab siin.

Kahjuks ei võimalda käesoleva artikli maht ja meie ajalehe pehmelt öeldes piiratud eelarve kõikidel ülaltoodud punktidel pikemalt peatuda.

Olen Taanis varemgi mitu korda käinud ja alati tekib mingi seletamatu äratundmise tunne. Justkui tuttavad

näojooned Eesti küladest, samasugused kartulikoore värvi juuksed, elutõöst vaevatud ent ikka kuhugi tõttavate vanade naiste hallid ja hapud näod Taani asulate-linnade rõsketel, talvistel tuulistel kõrvaltänavatel hommi-kuti. Peaaegu ei ühtegi paksu, ei mingit laiutamist. Kõik on ökonoomne, ratsionaalne, korralik ja puhas, pigem väike kui suur, solidaarne, traditsiooniline, rahulik, peaaegu piisav. Nii autod, eramud, kõrtsid, tänavad, põllud - ja isegi kalakasvandused.

Vist üldse esimest korda käsitleti taolisel seminaril põhjalikumalt forellide talvise "laperdamise" ja üldse talvitumise probleemi. Ehkki Eestis on forellide "laperdamishaigus" vähemalt jõeveelistes kasvandustes ilmselt põhiline talviste kahjude põhjustaja ja seda kalade kõikides vanuserühmades, siis Taanis jäi küll mulje, et seal asjale ikka päris pihta ei saadagi. Neil pole see ilmselt kusagil tõsisemaks probleemiks või siis teised probleemid summutavad selle. Hiljem kevadel Härjanurmes uurisime koos Biomari kalahaiguste asjatundjaga loperdavaid forelle põhjalikumalt ja tema arvamus oli, et haigustekitaja võib olla mingi täiesti tavaline ja igal pool vees esineda võiv seen, mis tabandub stressist kurnatud isendeid. Stressi peamine põhjus siis madal veetemperatuur ja eriti veel kui sügisel vee järsul jahenemisel ei raatsita söödakoguseid piisavalt vähendada.

Härjanurmes on "laperdamine" põhjustanud talviti tavaliselt 1-2 protsendilise talvise kao, ühel korral aastaid tagasi hukkus ühes tiigis aga ca 20% kaladest. Härjanurme kogemustele tuginedes tundub selge olevat vähemalt kaks asja: kaod on suuremad nendes tiikides kus on parema kasvuga kala ja teiseks - see "haigus" ei ole kuidagi moodi nakkav.

Tundsime ka huvi kuidas Taani riik soodustab või pidurdab kalakasvatuse arengut ja seda ka nüüd Euroopa Liidus olles. Selgus, et 80-ndate

aastate lõpus oleksid farmerid küll tahtnud laiendada ja investeerida, kuid riigi poolt see toetust ei leidnud. Söödakasutus oli limiteeritud ja mageveekasvandustele "limiiti" juurde ei antud. Areng seiskus. (Siin ei saa unustada, et arenenud Euroopa maamajanduses on igasugustel arengutoetustel väga oluline tähtsus, ilma nendeta ei toimu vist midagi.)

2000. aastal aga võeti riiklikul tasandil asi uuesti tõsiselt käsile, hinnati mageveefarmide võimalused. Töötati välja uued tehnilised tüüplahendused kasvanduste rekonstrueerimiseks, teostati finantsanalüüsid, haigustõrjeskeemid jne. Kasvandusi on hakatud hoolega moderniseerima ja laiendama.

Seminar info põhjal on praegu Taanis minu arvates küllaltki keeruline kalakasvanduste toetamise süsteem. Näiteks kõik kasvandused maksavad "riigi fondi" 0,12 DKK iga toodangu kilo pealt. Uusi või renoveeritud moodsaid farme toetatakse 20% ulatuses, kusjuures 1/3 sellest tuleb "fondist" ja 2/3 EU rahadest. Vastavate keeruliste valemite järgi arvutatakse välja ja otsustatakse kui palju tohib kasvandus sööta kulutada.

Muide nagu mujal (n. Soome, Norra), nii ei ole ka Taanis vee kasutamise eest vähemalt kalakasvandustele ressursimaksu, seda ka mitte põh-

javee (vähemalt ülemiste horisontide vee) kasutamise eest. Ei ole ka saastetasu.

Arvestades Taani mitmekordselt tihedamat inimasustust kui Eestis, 10 korda intensiivsemat põllumajandustootmist ja ca 150 korda suuremat kalakasvatustoodangut sama suurel maalapil nagu seda on Eestis, rääkimata kümneid kordi suuremast tööstustoodangust, mis kõik annavad oma "panuse" veekogude reostuskoormusse, on arusaadavad nii riigi tõrjuv hoiak mõni aeg tagasi kalakasvatuse mahtude suurendamisse ja söödakasvatuse limiteerimine, kui ka kinniste süsteemide, retsirkulatsiooni süsteemide ja kalakasvatuse puhastusseadmete areng praegu.

Meie olukord on praegu siiski teine. Moodsad ja väga kallid tehnoloogiad ei ole Eestis praegu ilmselt vajalikud mitte selleks, et tootmise intensiivsus ja veekogude reostuskoormus on väga suur ja teisiti seetõttu ei saa. Küll võivad aga moodsad tehnoloogiad olla lihtsalt kasulikud, vähendades riske ja võimaldades tõsta kasvatuse toodangut kordades. Ning lõpuks hakkab selgeks saama seegi, et vaevalt keegi paarikümne tonni kasvatamisega ära elab. Selline saab olla vaid hobikasvandus või siis mõne muu ettevõtmisega koos.

Aarne Liiv

Väljavõte Põllumajandusministeeriumi kirjast 19.03.03

Täname Teid Teie kirja eest. Nii Teie kirjas kui ka kirja lisa olevas Eesti Kalakasvatatajate Liidu kirjas tõstataud probleemidega tuleb nõustuda.

Põllumajandusministeerium kaalub võimalust kalakasvatuse sektori-uuringu läbiviimiseks 2003 aasta eelarve raames.

Eesti on võtnud endale kohustuse peale liitumist Euroopa Liiduga rakendada Ühtset Kalanduspoliitikat. Sellest tulenevalt hakatakse kalanduse sektorit toetama Kalanduse Arendusrahastu raames. Praegusel hetkel on planeeritud aastatel 2004-2006 rakendada Riikliku Arengukava (RAK) raames viit kalandusele suunatud meetet. Riikliku Arengukava meede nr 18 "Vesiviljeluse investeringutoetus" on otseselt suunatud kala- ja vähikasvatatajatele. Meetme nr 20, "Uute turgude leidmine" alt on kala- ja vähikasvatatajatel võimalik taotleda toetust vesiviljelustoodangu tarbimise propageerimiseks, turu-uuringute läbiviimiseks, messidel ja näitustel osalemiseks ja nende korraldamiseks. Kuna Ühtse Kalanduspoliitika üheks eesmärgiks on ka vesiviljeluse toodangumahu osakaalu suurendamine, siis meetme "Vesiviljeluse investeringutoetus" taotlemisel ei ole uute töökohtade loomise nõuet. Pigem toob tootmise efektiivsuse suurenemine kaasa teatud tööhoive languse.

Kalanduse turukorraldusseadus kooskõlastatakse kahtlemata ka Eesti Kalakasvatatajate Liiduga.

Kalakasvatatajate registri loomine on kaalumisel, kuid arvestades praegust toodangumahtu ei pruugi registri pidamine otstarbekas olla.

Tulenevalt "Maaelu ja Põllumajandusturu korraldamise seadusest" antakse praktikatoetust üksnes põllumajandustootja ettevõttes toimuva õppepraktika korraldamise eest.

Põllumajandusministeeriumi eelarves puuduvad kahjuks vahendid kala- ja vähikasvatatajatele põuakahjude hüvitamiseks.

„Seest suurem Eesti“

Sellise nimetuse all aastaauhinna asutas 2002. aasta veebruaris mtü Loodusajakiri. Nagu seisab statuudis, antakse see auhind Eesti looduse ja teaduse võluvama ning meelde jäävama propageerimise eest.

Esimeseks laureaadiks valiti **Nikolai Laanetu** - ajakirjas Eesti Loodus (nr. 11-2002) ilmunud artikli „Põud nuhtleb ja näitab kätte meie vead“ eest. Mõtlemapanev lugu, mis näitab, et kuivus on mõjutas looduslike koosluste elujärke aastateks.

Õnnitleme autorit ja kolleegi, EKL juhatusse värsket liiget!

Ähijärvel, sisevete kalanduse seminaril, 17.18. veebruaril 2003 peetud ettekannete kokkuvõte

Haugi asustamise tulemuslikkus

Haug on ka Eesti sisevetes koos ahvenaga enamlevinud kalaliik. Pärast Eesti taasiseseisvumist on igaaastastel siseveekogudesse ja riimvetete asustatud kuni 7 miljonit haugimaimu ja samasuvist isendit. Paraku on andmed asustamiste tulemuslikkuse kohta puudulikud, sageli tulemused väheefektiivsed (puuduvad eelnevad uuringud asustamise otstarbekuse ja sobivuse kohta konkreetsetel veekogudel), märgatavat haugi arvukuse tõusu eelneva foonil pole täheldatud. Samuti puuduvad Eestis konkreetsed andmed haugi loodusliku suremuse kohta, ebatõpne on väljapüükide saakide statistika väikejärvedel. Hindamaks haugi asustamise efektiivsust alustasime 2002.a. uurimisprogrammi Eesti väikejärvedel. Eelmise aasta tööd hõlmasid katsepüüke real järvedel ja eelnevalt märgistatud ettekasvatatud samasuviste haugide asustamise eksperimenti väikese pindala nn. läbivooluga tiigi tüüpi paisjärvel.

2002.a. oktoobri algul märgistati me Limnoloogiajaamas eelnevalt uimastatud ja rahustatud ettekasvatatud samasuviseid haugisid. Nad asustati Tuhalaane paisjärve (2.5 ha). Haugide asustamisel lähtusime asustamistihedusest ettekasvatatud samasuvistele isenditele s.o. ca 70 isendit ha. Meie valitud samasuviste asustustihedus annab kirjanduse andmeil Lääne-Euroopas tehtud uurimuste andmeil maksimaalse juurdekasvu ja teadaolevalt on sellisel tihedusel ka looduslik suremus väike, sest kannibalismi ilmingud on minimaalsed.

Edukat kudemist soodustab kõrge veeseis kevadel. Koelmuks sobivad piirkonnad, kus üleujutatud luhtadel ja veekogude kaldavööndis leidub ohtralt taimestikku.

Emase haugi suhteline viljakus on keskmiselt 77 marjatera kehakaalu grammi kohta. Viieaastaste emaskalade absoluutne viljakus on keskmiselt 50000 marjatera, millest viljasta-

misvõimeliste isaskalade olemasolul areneb arvukas järelkasv. Väikejärvedes on oluline arvestada asjaolu, et populatsioonis oleks esindatud ka vanemaid s.o. suurma viljakusega emaskalu ning vältida nende totaalset väljapüüki (nende kalade absoluutne viljakus ulatub 250 000 marjaterani) säilitamiseks piisava järelkasvu. Kõrge veesisu, soojade, tuulevaiksete kevadilmadega ning minimaalse loodusliku suremuse puhul areneb tugev samasuviste põlvkond. Selle tugevus selgub reeglina aga alles järgmisel kevadel (tugevaks peetakse sellist järelkasvu, kus ellujäämus on 0.2 - 0.4 % koetud ja viljastatud marjateradest koorunud maimudest).

Eesti väikejärvedest 1995 - 2002.a. püütud ja analüüsitud haugidel oli kiireim pikkuskasv esimesel kolmel eluaastal (TL < 40 cm), järsk kaalkasvu suurenemine algab viiendast eluaastast (vanus määratud tiiblunde alusel), selleks ajaks on peaaegu kõik

isedid suguküpsed.

Bio-manipulatsioonilistel eesmärkidel asustatakse haugimaime Lääne-Euroopa hüpertroofsetesse veekogudesse. Mitmes meie poolt uuritud veekogus (Karujärv, Kaiu järv, Ülemiste järv) toitub haug ka kiisast, mille kasvukiirus kirjanduse andmeil haugipopulatsiooni tugevnedes samuti tõuseb.

Arvestades 2002-2003 aasta karmi talve, paljudes järvedes esinenud ummuksisse jäämist ja algavat, äärmiselt veevaest kevadet võib juba praegu prognoosida asjaolu, et tänavuaastane haugipõlvkond kujuneb vähearvukaks (mõnedes veekogudes võib kogu kudemine nurjuda), mistõttu oleks äärmiselt otstarbekas maksimaalselt kasutada kõiki võimalusi looduslike populatsioonide täiendamiseks ettekasvatatud noorjärkude asustamise teel.

Teet Krause

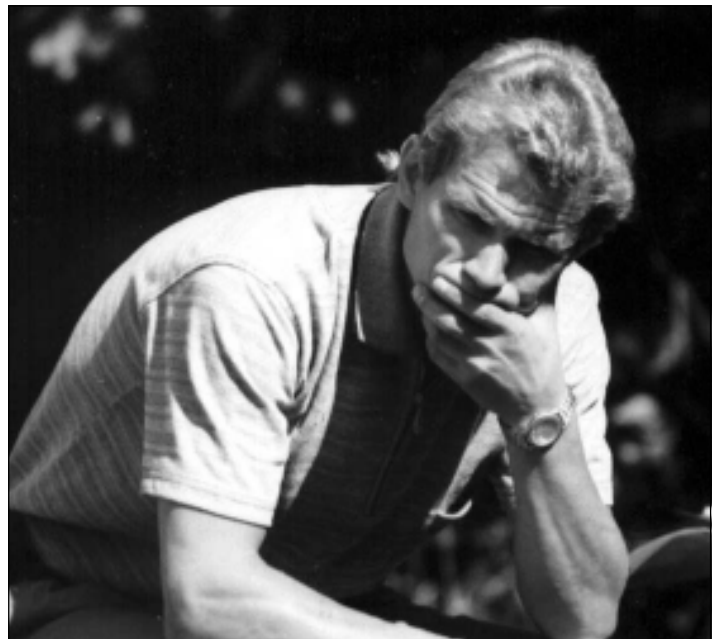
Koha asustamise tulemuslikkus ja mõttekus Eestis

Meie kalakasvatustes on seni viljedud ainult tiikides kasvatamist. Kasvatades kohamaime tiikides kogu hooaja, ilma lisatoitu andmata, suureneb esiteks kannibalism ja teiseks jäävad kalad suve teisest poolest, kui zooplankton ära tarbitakse, nälgima. Seepärast on tiikide loodusliku toidubaasi juures ja liigsuure asustustiheduse juures, paljudel aastatel järvedesse asustatud kohakesed olnud keskmiselt vaid 70-80 mm (TL) ja 2,5 g (0.95-3.6 g). Normaalses tingimustes zooplanktoni olemasolul kogu toitumisperioodi vältel peaks nad olema 5-10 g. Üleminekul röövtoidule kasvavad kohad esimesel eluaastal kuni 50 g raskusteks ja 17 cm pikkusteks. Nälgitud kohakesed ei suuda aga talve karme tingimusi taluda ja hukuvad massiliselt. Härjanurme Kalatalu järelkasvatustiikides lõppes koha noorjärkude toit - zooplankton juba augustis, kuid kohapoegi ei saa kohe järvedesse lasta, sest liiga kõrge veetemperatuuri tõttu ei kannata samasuviste kohad püüki, käsitlemist ja transporti.

Paremaid tulemusi kasvus on saadud kasvatades toitumise kombineeritud varianti. Esmalt kasvavad mai-

mud kudetiikides pikkuseni 25-35 mm loodusliku toidu peal, peamiselt aerjalalised ja vesikirbulised. Kuna ainult loodusliku toidu kasutamisel, mis tiikides suure asustustiheduse juures on piiratud, jääb kasvutempo aeglasemaks kui looduslikes veekogudes, asustatakse väikesed kohad ümber basseinidesse, kus nad kohanuvad kiiresti kunsttoiduga. Mõned autorid soovivad järelkasvatus basseinidesse ümberasustamise pikkuseks 35-75 mm Kunsttoiduna on katsetes kasutatud edukalt forelligraanuleid (Malison & Held, 1992; Summerfelt, 1995; Zakes & Demaska-Zakes, 1996). Esimesel nädalal peale ümberasustamist alustati graanulitest suurusega 0,5-0,8 mm (Nr 1), järgmisel kolmel nädalal olid graanulite suurus 0,8-1,2 mm (Nr 2) jne.

Z. Zakesi (1999) poolt tehtud koha järelkasvatuse katsetel basseinides ilmsed selged erinevused kohapoeegade kasvukiiruses kasutades looduslikku või kunsttoitu. Kuigi kunsttoidu puhul oli kohakeste surevus suurem kui loodusliku toidu korral, korvab selle kiirem kasvutempo. 3-4 nädalase järelkasvatuse tulemusena oli kunsttoitu saanud kalad pikkuskas-

■ Mida küll selle Võrtsjärvega teha? Paisutada?

vus kaks ja kaalkasvus kolm korda kiiremad kui ainult zooplankteritest toitunud kalad. Samas peaks olema võimalik loodusliku toidu vähenedes ja vastavate mõõtmete saavutamisel hakata kohamaime graanulitega sööt-

ma ka tiikides, ilma neid ümber transportimata. Ümbertõstmisel kannibalismi, stressi või mehaaniliste.

Ain Järvalt

■ Aravuse palkmaja, kus EKLiit ühte pöördelist koosolekut pidas. Ajalugu tunneb teisigi poliitiliselt olulisi rajatisi: Võisilma talu, Hundisilma talu...

Kalakasvatatajatele tuldi appi

Aravuse kalamajandis kohtusid Eesti Kalakasvatatajate Liidu juhatus ja eelmise Riigikogu maaelukomisjon (28. 01.03). Viimastest olid kohal komisjoni esimees Ants Käärma ja liikmed : Rainis Ruusamäe, Vambola Kaal, Ülo Tootsen ja Teet Helm. Kohale tuldi kalakasvatatajate liidu palvel..

Alles mõne aasta eest toodi kalakasvatust keskkonnaministeeriumi alt põllumajandusministeeriumi alluvusse. Seega vaadeldakse meilgi kalakasvatust nagu teisteski Euroopa

maades põllumajandustootmisena. Järelikult peaksid erinevate meetmete kaudu ka meie kalakasvatusele mitmesugused võimalikud EL-st pakutavad toetused laienema. Aga selleks, et keegi meid aidata saaks, on vaja n.ö. lõug söömalausa serva peale venitada. Parafraseerides tuntud ütelsi tõdesime juba sügisel kalakasvatuse põuakahjude hüvitusi otsides: kui sind ei ole PRIA registris, ei ole sind olemaski. Seepärast taotlesime maaelukomisjonilt abi, et leiaksime

raha kalakasvatusele sektoriuuringuteks. See avaks pääsu maaelu arengukava (MAK) lehekülgedele. Viimase peaks põllumajandusministeerium valmiks saama juba juuni alguseks. MAK kooskõlastatakse Euroopa Komisjoni poolt ja see saab alusmaterjaliks liitumisjärgsete toetuste jagamisel.

Maaelukomisjon lubas aidata, et ministeeriumis leitaks kalakasvatusega tegelev ametnik, sest praegune murranguline aeg toob iga päev mi-

dagi uut. Väiketootjad peavad sellega kursis olema ja nad peavad osalema ka uute seaduste väljatöötamisel.

Taas tõstatati vajadus osaliseltki kompenseerida kalakasvatustele eelmise suve suuri põuakahjusid. Seejuures peeti möödapääsmatuks karpkalatõugude (genofondi) päästmiseks tehtud mittetraditsioonilisi kulutuste katmine.

Ilme Post

EKL-i uue juhatuse töomailt

Esimene koosolek toimus Tartus 22. novembril möödunud aastal.

□□□ Juhatuses esimees Sivar Irval tegi kokkuvõtte põuakahjude taotlemise käigust. Põuatoetust ei antud, põhjendades seda sellega, et meie pole registreeritud riiklikus registris. Kuna praktika- ja tõuaretustoetust antakse ainult ministri määrusega määratud põllumajanduserialadel, siis oleme jälle lõhkise küna ees, sest **kalakasvatatajaid põllumajandustootjate hulka ei loeta**. Kiiremas korras on vaja jõuda selleni, et seadusandlusesse viiakse sisse vastav muudatus.

Otsustati Maaelu Arengu Kava veelkord läbi vaadata ja iga juhatuse liige sai ülesandeks omapoolsed parandused-täiendused teha ning saata juhatuse esimehele.

□□□ T. Paaveri soovis oma suure töökoormuse tõttu EKL-i infolehe peatoimetaja amet järgmisele toimetajale üle anda. Arutati võimalikke kandidaate. Samas andis ta ülevaate tulevaste kalakasvatatajate koolitamisega seotud probleemides (praktika- baaside vähesus, lõpu- ja magistri-

tööde, õppeprogrammide ja lektorite probleemid).

□□□ Juhatus võttis oma tegutsemisuundade aluseks eespool toodud probleemid: kalakasvatustele tunnustamine, toetused, seadusloome, koollitus jne.

Teine juhatuse koosolek oli 28. jaanuaril Aravusel eelmise Riigikogu Maaelukomisjoni liikmetega (vt. artiklit). Meilt võtsid sõna: A. Liiv, S. Irval, T. Paaver, T. Sepp, R. Kalda, I. Post, R. Tenson.

Teemaks : 1) meie turgude vallutamise välismaise odava kala poolt (eeskätt Norra lõhe). Turustatava kauba kvaliteedinõuded tuleks kehtestada ka kalale nagu need on olemas kõõgiviljadel. Kvaliteedinäitajate puudumise tõttu kannatab kogu sektor. 2) kalakasvatatajate ilmajäämine põua-, praktika-, tõuaretus-, maaparandus- jne. toetustest. Kuna PRIAs kalakasvatustele registreeritud, siis pole otsetoetusi võimalik saada. Kalakasvatustele registri koostamisel ei saa aluseks võtta teiste põllumajandusloomadest registri vorme, seepärast otsustas juhatus välja töötada regist-

rivormi esialgsed alused, mis seejärel esitatakse PRIA-le. 3) sektorianaalüüs on käesoleva ajani tegemata 4) EPMÜ kalakasvatust õppivatel tudengitel napib praktikavõimalusi 5) PM Kalamajandusosakonna ja kalakasvatatajate vaheline koostöö on puudulik. V. Tootsman tegi ülevaate hetkeolukorrast Eesti vähikasvatustes. Lisame, et -kahjuks lõppesid selle Riigikogu Maaelukomisjoni volitused ja nii jõuti ainult maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse teha 2 parandust, kus kalakasvatatajad ja vähikasvatatajad said täpsemini käsitletud.

Kolmas juhatuse koosolek oli 15. märtsil Tarus Tartus toimunud koosolekul arutati läbi A. Liivi poolt välja töötatud kalakasvatustele registri esialgsed alused. Nüüd, kui juhatuse liikmed on teinud sellesse omapoolseid parandusi-märkusi minnakse sellega PRIAsse nn. maad kuulama.

□□□ Peeti vajalikuks internetis avada EKL-i kodulehekülge. Ajalehe väljajamamiseks ja kodulehekülje valmistamiseks vajamineva raha saamiseks tehti avaldus KIK-le.

□□□ Uurida põllumajandusliku keskkonnatoetuse, kui keskkonnasõbraliku tootmise saamise võimalusi kalakasvatatajatel.

□□□ Vastavalt eelmisel koosolekul vastuvõetud otsusele kuulub EKL nüüd Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja liikmete hulka. Selle presitiivse organisatsiooni liikmena on liidul tõenäoselt rohkem võimalusi enast teadvustada, ka on võimalik taotleda Tunnustatud Eesti Maitse märki (näiteks kalamarjale).

□□□ PM kuulutas välja konkursi põllumajanduslike rakendusuuringute ja arendustegevuses osalemiseks ning põllumajandusteaduste nõukogu juurde luuakse nende projektide läbivaatamiseks alamkomisjonid., Üheks alamkomisjoni liikmekandidaadiks esitasime A. Liivi.

EKL-i liikmete vahel liiguks info kiiremini ja operatiivsemalt, siis on juhatusel soov, et kõik liidu liikmed, kellel on olemas e-post, edastaksid oma e-maili aadressi EKL-I sekretäri- le, Marje Aidile.

Sivar Irval

Jõevähi asustamise tulemuslikkuse hindamine Võrumaa vetes

2002. aastal hinnati vähivarude suurendamise nimel tehtud jõevähi asustamiste tulemuslikkust seitsmes Võrumaa veekogus. Hinnangu andmisel kasutati ka eelmiste aastate uurimistulemusi.

Uuritud veekogudesse on asustatud kolme erineva päritoluga asustusmaterjali:

1) samasuvised (Kalatalu Härjanurmes);

2) kahe- kuni neljasuviseid (6-10 cm), enamuses suguküpsed (OÜ Paadi Pagar, Sõmerpalu vald);

3) mõõdulised, (10-11 cm) suguküpsed (Aheru ja Nõuni järved).

Katsepüügid – vähimõrdadega.

Kõigi veekogude puhul valiti katsepüügi alaks sama piirkond, kus olid aset leidnud asustusmaterjali vetelaskmine. Veekogude valiku tegemisel on lähtutud teostatud asustamise aegadest ja asustusmaterjali suuruselt, et asustatud vähid oleksid mõraga püütavad.

Kise järve,

kus vähivarusid kahjustas 1995/96

aasta karm talv, asustati 1997. a 2000 samasuvist jõevähki. Asustamisele eelnenud katsepüük vähi eksisteerimist ei näidanud. 2000. a kontrollpüügil tabati 12 vähki, 2002. a koguni 88 vähki. Suur osa katsepüügiga saadud vähkidest, kuid mitte kõik, sobisid pikkuse järgi asutatuteks või asustatute järglasteks.

Obinitsa paisjärves,

mis rajati 1993. aastal, enne asustamist vähki ei esinenud. 1998. a lasti järve 3515 samasuvist vähipoega ning 2000. a 152 mõõdulist isendit (erinevatesse piirkondadesse). Sissetoodud vähki püüti tagasi nii 2000. kui 2001. aastal. 2002. aasta katsepüük tõestas lisaks vähkide ellujäävusele ka sigimist Obinitsa paisjärve mõlemas asustamise piirkonnas, kuna saagis olid ka asustatute järglased.

Peetri jökke

lasti 1999. a 1212 samasuvist jõevähki. Kontrollpüügid 2001. ning 2002. a, millal vähid pidid olema kindlasti mõrdadega püütavad, jäid tule-

musteta.

Võimalikuks põhjuseks võib olla see, et asustatud vähid olid talve üleelamiseks liiga väiksed (pikkus 2 cm, teistel aastatel 2,5 cm).

Piusa jõe

2000. ja 2001 katsepüükide tulemused tõestasid vähi mitteesinemist. 2001 alustati Piusa jõe kahte lõiku kokku 710 tk suguküpset vähki. 2002 lisati (ühte lõiku) juurde veel 383 vähki. 2002. kontroll tõestas vähkide püsimajäämist (saak 21 + 12 tk).

Plaani Külajärves

1999. aasta kontrollpüük vähi esinemist ei näidanud. 2000. a lasti järve idaosas lahti 130 mõõdulist jõevähki, kellest aasta hiljem püüti tagasi 5 tk. 2001 lisati veel 235 suguküpset isendit. 2002 katsepüügi saak oli 12 vähki.

Rõuge Valgjärve

rikastati 2001. aastal 400 suguküpse vähiga. 2002. püügihooja algul teostatud kontrolli tulemuseks oli üks

vähk. Seejärel asustati järve veel 465 6-10 cm-st vähki.

Tsolgo Pikkjärve,

kus 1999. a kontrollpüük jäi saagita, toodi samal aastal 1000 samasuvist vähki (pikkus 2 cm). Kolm aastat hiljem tehtud püügil saadi kätte üks vähk. 2002 hilissügisel lasti Tsolgo Pikkjärve veel 1614 samasuvist vähipoega.

Kokkuvõtlikult saab tulemuslikuks lugeda jõevähi asustamist Obinitsa paisjärve ja Kise järve, kus on teostatud vähi looduslik taastootmine. Ka Plaani Külajärve ja Piusa jökke vähi sissetoomine on esmasel hinnangul õnnestunud. Lõplikud järeldused tehakse lähiaastatel, kui on püügis asustatute järglaskond. Asustamise efektiivsus oli madal või on veel tõestamata Rõuge Valgjärve, Tsolgo Pikkjärve ja Peetri jõe puhul.

Uuring oli tellitud Võrumaa keskkonnateenistuse poolt ning finantseerijaks SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Margo Hurt

Jõevähi varu olukord Eestis (lühikäsitlus)

Oma osa üldise seisundi iseloomustava pildi loomisel on ka vähkide ümberasustamisel. Kui alates 1996.a. on veekogudesse siirdatud ca 190 000 vähipoega ja ligi 10 000 suguküpset vähki, võib potentsiaalseid vähileiukohti lähitulevikus oluliselt juurde tulla. Kahjuks ei ole suudetud vähkide asustamise edukust piisavalt kontrollida. Siirdamise edukuse kontrollimiseks on seni püüke tehtud ainult üksikute veekogudest. Hoopis puudulikud on aga andmed eraviisiliselt teostatud vähkide asustamistest. Asustatud vähkide koguarvust üle 40 000 leiab tee kas isiklikku tiiki, vähikasvatustesse või poetatatakse kusagile jõekääru ja järvesoppi.

Asustamisest annab ülevaate alljärgnev tabel:

Kokku 168 parima leiukoha seisundi analüüsimisel selgus, et

1. 76 leiukohas olulisi muutusi pole toimunud
2. 44 leiukohas on populatsioon nõrgenenud
3. 29 leiukohas on populatsioon praktiliselt hävinud
4. 19 leiukohas on populatsioon tugevnenud

Täpsustuseks võib lisada, et viimastel aastatel on vähipopulatsioon hävinud sellistes väga heades vähiveekogudes nagu Väana, Soodla ja Vasavere jões ning Nõuni järves.

Oluliselt on vähki vähemaks jäänud Paadrema ja Mustoja jões, Kuke peakraavis ning Pülme järves. Suurt kahju vähivarudele põhjustas mõõdunud väga kuiv suvi ja sellele järgnenud veevaene ja külm talv, seda eelkõige Saaremaal.

Esitatu andmete põhjal võib hinnata praegust vähivarude seisut kõigi aegade madalaimaks. Vähenenud on väga heade ja heade vähi-asurkondade osatähtsus ning tooni annavad väikese arvukusega hõredad populatsioonid, mis tulevad vaevalt toime taastootmisega.

Jaanus Tuusti

Vähi ümarlaud Saaremaal

3-4 aprillil kogunesid Eesti Vähi- kasvatajate Tulundusühistu (**Valeri Tootsman**) ja Keskkonnaministerriumi kalavarude osakonna (**Leelo Kukk**) eestvõttel Kuressaarde peaaegu kõik Eestis jõevähi kaitse, majandamise ja kasvatamisega tegelevad asjatundjad. Lisaks vähikasvatajatele, teadlastele ja ametnikele osalesid ürituses ka tolli ja Keskkonnainspeksiooni esindajad. Rahvusvahelisi kogemusi vahendas Rootsi Sisevete Instituudi vähiuuriija **Lennart Edsman**. Kokkuvõtlikult öeldes – püüti leida vastust küsimusele, milline peaks olema Eesti riiklik vähistrateegia.

Tähtsamad arutused olid:

Kuidas reguleerida vähi kokkuosutust ja väljavedu? Kas keelata vähivarusid tõsiselt kahjustanud mõõdunud suve ja talve järel 2003 aastal vähipüük?

Kuidas haiguste leviku vältimiseks takistada elusa vähi sissevedu Eestisse ja Eesti piires mandrilt Saaremaale?

Kuidas peaks olema reguleeritud vähikasvatustele litsenseerimine, tunnistamine või registreerimine?

Kust võiksid vähikasvatajad saada sugukarja loomiseks vähke ja kas riik peaks lubama neid loodusest püüda tasuta – kui suurel hulgal, kui kaua jne?

Kuidas korraldada vähikasvatuse alast koolitust?

Kuigi ühelegi neist küsimustest ei leitud lõplikku ja lihtsat lahendust, oli arutelu konstruktiivne ja mõtterohke. Osavõtjad lahkusid usus, et osa genereeritud ideedest kasuks vähimajanduse arendamisele Eestis.

Tiit Paaver

Kas Sa Antsu tunnend ?

Hans Kruusamägi – 50!

Mis kandi mehi oled?

Pärit olen Avanduse külast, suguvõsa on eluaeg siinkandis elanud. Koolis käisin Simunas ja lõpetasin Rakke keskkooli. Läksin Tartusse. Tahtsin kehakultuuri sisse saada. Aga lõpetasin EPA, põllumajanduse mehhanisaatorina. Simuna sovhoosis olin vaneminsener ja automajandi juhataja ja mesinik. **Ohoo, see on alles uudis!?** Jaa-jaa, olin üks terve Simuna sovhoosi mesila peal. Ja seda kolm aastat. Praegu ka kuulub OÜ-le Ivax 90 mesilasperet, ikka sellesama minu vanaisale kuulunud Lagedi talu juures. Elan ise praegu samas talus. Ja kui enam kuskile minna ei oleks, siis mesindusega elaks ikkagi ära. Mesilaste juures on hea ennast maandada. Ja toodame kõike- tolmu, mürki, mett.

Kellena ennast lapsena ette kujutasid?

Maale ma ei tahtsud üldse jääda. Olin paras bujään ka. Isa utsitas tagant- tule vaata mesilasi, tule anna suitsu.. Mul oli muud teha. Nüüd mõtlen tänuga- ma ei oleks sellega hiljem hakkama saanudki, kui ma poleks mesindust noorestpeast näinud.

Kuidas Sa selle põllumajandusreformi ajal toimetasid?

Kui sovhoos likvideeriti, sai võetud endale tühi sigala. See oli risk: sead haigestusid ja oli suur suremus. Alles kolme aastaga saime jalad alla.. Sigala arvelt saadud rahaga ostime kokku saja aktsionäri aktsiad ning OÜ Iva formeerisin ümberregistreerimise korras OÜ-ks Ivax. Oli aasta 1996.

Vahepeal korjasime üles ka Tabivere pankrotivara, töötasime sellegi üles. Vahemaad jäid suureks ja siis müüsimise selle ära. Veisekasvatuse mulle kohe kuidagi ei istu.

Kalakasvatuse tulek?

Eesti kalakasvatases oli noil aegadel madalseis ja peataolek. Oli paras keeruline moment. Sepp tuli minu juurde, et Käruseki kalakasvatandust tahetakse maha müüa. Ehk oled ostja? Mina!?! Mida te jamate, ma pole õngemeeski! Ma ei kujutanud midagi ette, täielik loll. Siis tulid siinsed kalakasvatajad uuesti, sai kaubeldud ja lõpuks ka ostetud... Algul virutas see Kärü hinge kinni küll: osta majand, osta kala, osta sööt... Esimene, 1997. aasta talv sai 10 tonni tiikidesse jäänud kala alla oma-

hinna müüdüd- siin ju kalad ei taha talvituda, kipuvad otsi andma. Nüüd teame ja vean igal sügisel Kärü tühjaks.

Järgmisel kevadel sai Soomest kalad toodud. Mõistus hakkas mingi otsa pealt jagama ka. Käisin Äntus vaatamas ja sain Ummiku jutu põhjal aru, et peaks täistsükli peale minema, mäimukasvatuse ka kõrvale tegema. Pakuti mulle ka Äntut. Sügisest kevadeni mõtlesin, siis ostsin sellegi majandi. See oli siis tühi, mõni seitsmeaastane ujus tiigis. Oli kevad 1998.

Sul on spetsialistidega vedanud!

Jah on küll. Ega ma tühje majandeid pole ostnudki. Mul on vedanud, sest nii Seppade kui Ummikute pere tunnevad oma majandeid viimase veetilgani.

Mitu kalamajandit Sul siis praeguks on?

Praegu on viis kalakasvatandust – lisaks Kärule, Äntule ja Nõmmele ka Vohnja ning Mõdriku. Tänavu talv oleks olnud katastroof, kui ma poleks saanud kalu Vohnjasse evakueerida.. Seal olen kolmandat talve.

Allikamajandid mitte ainult ei soodusta kalade hoidmist, vaid nendes saame ka head juurdekasvu. Näiteks 550 grammine vikerforell kasvab Vohnjas kevadeks 1,5 kiloseks.

Tänavu teen Vohnjassegi hapniku-pumbad, et Loobu jõel ei laseks siin probleeme tekitada. Kärü on juba kaks aastat hapniku all. Nii need kalad ringi käivad- täna sorteerime Mõdriku ja viime Kärusse. Hans on tõesti tunkedes ja säärikutes. Sügisel vean Kärü tühjaks. Kui on mitu majandit, siis kõigis ei saa ikka korraga midagi halba juhtuda: mingi varu on olemas, et kui pauk käib... Neid juhtub igal pool, siis on risk hajutatud.

Kui palju hapniku andmine kala omahinda tõstab?

Toon vaid ühe näite. Kibe arvutaja! Äntus kulus sel talvel hapniku peale ca 8 tuhat krooni kuus. Ilma selleta oleks seal tänavu täielik vaikus olnud, sest tavalise 400 l/sek asemel oli paarkümmend liitrit sekundis...

Mõdriku ostsid viimasena. Muinsuskaitse sundis vesikitarale ka uue katuse panema. Mis seal veel plaanis on, kas kalaturism ka?

Veskitare sai uue punase kivikatusse. Tänavu tahaks maja seest ka moodsamaks teha, et siis ruume väljarentida- olenguteks. Kalaturismi siin ei teeks, sest tootmise ja püügi vahel peab piir olema: tiiki pillutud õngega ei saa rappidat kasvukalu. Küll võiks siin pakkuda kalaroomasid.

Kalapüüki saame praegu lubada Kärü eesjärves. Ka Äntus on paisjärv, kus kunagi tahaks kalaturismi käivitada.

Sõitsin eelmisel suvel läbi paljusid harrastuskalastust ehk kalaturismi pakkuvaid paiku. Küsin, kust kala ostate? Kõik saavad Antsu käest! Ja kõik räägivad Sinust head. Paljude kalaturismi-paikade elu ja äriplaan sõltub Sinu tegemistest. Kas põua-aasta järel ka neile kala jagub?

Arvan, et ma suudan garanteerida kõigile kala! Suvine tagasilööki lõi praktiliselt hinge kinni küll, sest meil jäi 80 t turukala saamata. Kala juurdekasv seisib, sööta ei saanud ja kala tuli kergekaalulise maha müüa. Põud pani suure paugu küll... Kahjusid ei taha keegi hüvitada, nagu meie polekski põllumajandustootjad...

Kas kalaturismi rahvaga eellepinguid ka kala peale teed?

Ma olen püüdnud neile selgeks teha, et ölge mulle ikka eelneval aastal enam vähem täpselt ära, palju te kala tahate. Võin kala garanteerida, kui kogused on varem tellitud. Mõnega olen ka kirjaliku lepingu teinud. Tänavu püüan enamusega kirjalike lepingute peale minna.

Maksavad nad raha ära?

Võlglasi on, kuid samas on siga-

duid neid ka ilma kalata jätta. Seetõttu jäin eelmisel aastal ise ka võlglasteks. Praeguseks olen oma võlglastest prii. Väljaminekud on suured – 260 tuhat krooni maksan iga kuu aini müüki teraviljakombaini liisingut.jne. Seega ei saa võlgnikke toita. Nüüd läks Haapsalu lähedane turismikompleks pankrotti – kes teab millal kalaraha laekub. Õnneks olid nendega lepingud paigas ja paberil.

Nii, et oled Sinagi jõudnud äri- lise põhitõeni, et parim on täie- süsteemne kalakasvatus?

Loomulikult. Marja toon sisse Taanist ja alles siis kui Äntus on vesi selleks sobivaime ehk juuni algul. Oleme valinud hiljem suguküpsiks saava forellitõu. Selline kala saab allika- vetel kaheaastasena parajaks, 1,5 kiloseks.

Oled tuntud sellepolest, et annad juba noorkaladele pigmendirikast sööta. Kas punane sööt mõjub hästi ka söödakoeffitsiendile?

Pikk naer. Soomlastel on 5 ppm sees juba väikeste söödal ja 400g raskelt panevad kohe värvi peale. Me oleme nagu katsemajand – oleme võrrelnud erinevate firmade söötasid, enda kalade ja olude peal testinud... Tean, millised on parimad. Reklaami ma siin söödafirmale ei tee. Ja seda ütlen ka – värviline sööt annab väiksema söödakoeffitsiendi.

Ma olen ka kõigis Eestis söötadega esindatud söödastehtas ja nende kalakasvandustes käinud. Mis ma viimaste kohta ütleks? Ega midagi õitsvat küll ei ole- vesi voolab, kala kasvab. Seejuures oleme näinud ka selliseid mülkaid, mida nagu kalakasvatuseks nimetada ei saaks- ki.

Kui Sul ei oleks ühtegi spetsi, suudaksid Sa ise ka kaladega toime tulla?

Praktiliselt tegelen ma kaladega

täie rauaga, algusest lõpuni. On tunda kindlakäelisust! Ma ei kujuta asja teistmoodi ettegi. Ma pean selle süsteemi toimivana koos hoidma. Kui ise oled juures, on töölisel ka asjasse rohkem usku. Kui see nii ei ole, pole töölisel ka huvi.

Mul on põllundusega sama – ma tean täpselt, palju kuhu väetist panna või millal sigu vaksineerida. Peaspetse mul pole – on ainult üks põllutööde juhataja ja raamatupidaja. Põldu on noore kolhoosi jagu - 3000 ha, mille suurusega oleme vabariigis kolmandad. Eelistan teravilja ja seakasvatust, väldin kartuli- ja veisekasvatust....Põllud algavad Vinni tagant kuni Koeruni . Viimasel ajal võtavad palju aega kalad.

Kas kalakasvatases on veel häid plaane?

Mis sa siin plaanid Ohkab! – norrakas on oma forelliga poeletil ees. Kogub ennast kiiresti. Oma olemasoleva tsunftiga võiks hulga kala kasvatada- 500 tonni poleks mingi problem. Pärಿಸpea kalasavandust pakutakse ka mulle, rendimajandiks. Maimud on mul olemas, kohe võiks tööle lükata. Täna veel kahtlen, turu pärast.

Igas oma majandis tahan hapniku sisse viia ja selle kõrvale ka generaatori panna, et voolukatkestus ei üllataks.

Onu SAPARDilt tahaks raha küsida, - Äntus vaja viilhallid (olemas) püsti panna ja kaasaegselt sisustada ning veehaare renoveerida. See komplekts tuleks sinna praegusele betoonbasseinide alale. Enne tahan saada SAPARD-ilt teraviljakuiuvatit.

Mida arvad Eesti Kalakasvatajate Liidu tööst?

Seni toimis see hästi kui kutseala- liit. Uus aeg toob ka meie liidule uusi ülesandeid: meid on vaja jõulisemalt esindada, suhelda ministeeriumidega, Riigikoguga, PRIA-ga. EKL ju-

hatusel peaks olema palgaline juht. Kas Sa ikka magad ka?

Ei magagi. Nakatav naer. Tavleunes ka pole. Käime perega igal aastal korraks paar-kolm nädalat soojal maal, siit ära, et mõistust vahepeal tagasi tuua.. Peres on kolm last, kaks käivad ülikoolis, kolmas gümnaasiumis. Abikaasa on hambatohter.

Lõögastun ka spordiga. Praegu mängin korvpalli ja seda ikka täie rauaga, kaks korda nädalas. Simuna pundiga käime maakonnamängudel võistlemas. Ennem sai maadlusega kõvasti tegeldud. Paari aasta eest võitsin Lurichi mälestusvõistlustel (auto sikutamine, kivi tassimine).

Elamusi pakub ka loodus, seesama paik, kus sa iga päev elad ja töötad. Meil on Äntus kaks minisiga – neidki vahva vaadata..

Kus juubelipidu tuleb?

Pidu?! Kelmikas naer. Lootsin kõrvale hoida, kuid juba hoiatati, et küll me Sind üles otsime. Sõpru on palju, tuleb jaanipäeva eel üks lage väli valida. Seekord võiks paar päeva pöuda olla.

Mis on Sinu elu moto?:
(Mõtlikult, ent kiiresti): Õigel ajal peab õiges kohas olema! Ja võib-

olla sündisin ka õigel ajal – Stalin oli ju surnud! Naer! Elus peab olema ka teatudvõrd vedamist, sest ma ei oskagi seletada, kuidas ma olen selle keeruka põllumajandusliku tsunfti käivitada suutnud..Ta on läinud järkjärgult ja muidugi ropu rabamisega.

Õökapiraamat?
...on märkmik. Vahest isegi õhtul helistatakse asju, mida unustada ei või.

Mis enda juures ei meeldi?
(Pikk mõttepaus). Äkki olen veel liiga laisk!? Naer..

Viimane luksusost.
Naer! Neid asju polegi. Autod on tarbehahendid, ilma nendeta ei saaks töödki teha.

Agas katuseeta autod? Mul pole ühtegi sõiduautot, kõik on tööautod. Muide meil on nüüd firmal oma logo ja see on ka tööautodel – ja sellel on kala! (Joonistab).

Ma olen mõelnud, et mul võiks olla korralik saun. Tahan sinna kokku panna nii suitsusauna kui eurosau- na, mõlemad variandid. See tuleb kuhugi Äntu kanti, plats on juba välja valitud . Ei, juubeliks küll valmiks ei saa...

Intervjueeritav lahkunud, loeb toimetaja horoskoobindust: Neil Somerville “Sinu Hiina horoskoop”. Ersen. 2000.

Vesimadu (14. veebruar 1953 – 2. veebruar 1954).

Sel maol on palju huviseid. Talle meeldib erinevaid teemasid sügavuti tundma õppida ning mingi ala spetsialistina on ta võimeline üksikasjalikuks uurimistöök.

Tal on kõrge intellekt, hea mälu ja peen ärivaist. Ta on vaikne ja reserveeritud, kuid tal on piisavalt iseloomukindlust, et oma vaated kuuldavale tuua ja eesmärkideni jõuda. Perele ja sõpradele on ta väga truu.

Meie juubilarid - Palju õnne!

Andres Ummik	11. jaanuar	45
Urmas Vaine	27. jaanuar	35
Ago Hollo	5. veebruar	50
Kaido Kangur	5. veebruar	35
Vassili Ruditš	3. märts	40
Riho Gross	4. mai	45
Hans Kruusamägi	18.juuni	50
Jaan Holdt	9. juuli	65
Tõnis Muug	13 juuli	70
Vaike Erm	15. juuli	75
Jüri Reier	29. juuli	60
Iiris Haiba	31. juuli	30

Sünnipäevalaunale sobiks...

Kalamarjast ja sibulakorvist saab kokku “vesiroosid”...
Fooniks – sinine laudlina!
Teostus: Eve Tamm (naisselts Vesta).

Biomar korraldas Pärnus seminari

4. märtsil 2003 toimus Pärnus söödafirma Biomar poolt korraldatud kalakasvatuse seminar. Kuulajateks olid Eesti, Läti ja Leedu kalakasvatatajad. Loenguid pidasid Biomari ekspordidirektor Arne Pedersen, kalakasvatuste tehnoloogia ja projekteerimise spetsialist Anders Andreasen ja kalahaiguste konsultant Helma Schlierendrecht ning vene kalateadlane, õppejõud ja Biomari esindaja Venemaal Dmitri Arshavski, kes oli ühtlasi ka tõlgiks. Biomari firma ja tema sötöade, sealhulgas uue söödamaargi BioOptimal C80 tutvustuse kõrval käsitleti ka paljusid üldisi küsimusi. Eesti kalakasvatatajatele on tähtsad vee aereerimise ja seejuures hapniku kasutamise ning vee korduvkasutuse tehnoloogiad, millest rääkis A. Andreasen. Biomari poolt soovitatud osalise veepuhastuse ja korduvkasutuse süsteem töötab juba Härjanurme

kalakasvatanduses. H. Schlierendrecht andis ülevaate kõigist tähtsamatest kalahaigustest ja nende tõrje meetoditest. A. Pedersen tutvustas Taanis kehtivaid nõudeid kalakasvatandustele ja kalakasvatuse arendamisele antavaid toetusi. Juttu oli ka uutest kalakasvatuse objektidest, eriti ssiakasvatusest, mis on Soomes hoo sisse saanud.

Seminari ilmestas 2002 aastal Eesti Põllumajandusülikooli kalakasvatuse erialale õppima tulnud üliõpilaste osavõtt. Tuleb tunnustada Biomari firma ja eriti turundusjuht Arne Pederseni panust Eesti kalakasvatuse arengusse. Vaatamata sellele, et Eesti tilluke ja mitme firma vahel jagunenud forellisötöade turg ei ole sellele suurele ettevõttele majanduslikult tähis, on Biomar teinud palju Eesti kalakasvatatajate koolitamiseks.

Tiit Paaver

Rahvusvaheline kalade füsioloogia sümposium Tallinnas

12-15 mail 2003 toimub Tallinnas Eesti Teaduste Akadeemia hoones Kohtu tänav 6 seitsmes rahvusvaheline teaduskonverents teemal "Kalade füsioloogia, toksikoloogia ja vee kvaliteet". Eestisse on see teadusfoorum jõudnud tänu Võrtsjärve Limnoloogiajaama teadlasele Arvo Tuvikesele, kelle uuringud selles valdkonnas on hästi tuntud. Nii kõrge tasemel teadusüritusi kalade ja veekogude uurimise valdkonnas toimub Eestis harva. Konverents toob Eestisse oma eriala tippteadlasi kogu maailmast ja seal käsitletakse paljusid kalakasvatatajatele praktiliselt tähtsaid valdkondi. Sektsioonide temaatika on määratletud järgnevalt: Veekogude eutrofeerumise ja hapnikupuuduse mõju vee elustikule. Organismide reaktsioon eutrofeerumisele ja hapnikupuudusele. Biokeemilised protsessid ökosüsteemides reaktsioonina vee kvaliteedi muutustele. Meenutagem vaid vee hapnikusalduse ja kvaliteediga seotud probleeme eelmise suve ja käesoleva talve jooksul. Kuigi konverentsi töökeel on inglise keel on Eesti kalakasvatatajatel kindlasti võimalik seal kasulikku teavet saada.

Täpne programm ja muu informatsioon on kätte saadav Internetis aadressil <http://water.montana.edu/symposium/format.htm>

KALAKASVATUSE JA KALATURISMI ÕPPEPÄEV

Need korraldab 7. mail, algusega kell 10 Tartu lähistel Kantri Hotellis OÜ Helcomer. Kella 14-st jätkatakse Haaslava karpkalamajandis. Registreerumine telef. 043 47263 056 676 172

Ise kuulsin

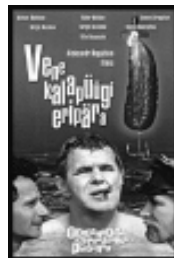
kuidas ühes forellimajandis kalaostjat teenindati. Maarika: "Palun, kas teil soolikad ka välja võtame?" Kui naaberkülalast pärit veskiomanik roogitud kalaga lahkunud oli, jäime naerdes lingvistilisi "ämberid" analüüsima. Meenus internetinali: *Ostetakse jäneseid. Püsklientidel võetakse ka nahk maha...*

AJAVIITEKS

Kui muud pole teha, laenuta (osta) video „Vene kalapüügi eripära“.

Juba populaarseks saanud filmi „Vene jahi eripära“ tegelased otsustavad seekord kalapüügi-giga meelt lahutada. Nii tähtsat asja tuleb tähistades alustada. Kalastuspaika sõites juhtub pisikene eksitus- kalaturistid leiavad ennast Soomest! Järgneb seiklusterikas põgenemine kodumaale. Aga oh häda – viin jäi Soomemaale! Üks õige vene muzik aga viina juba niisama lihtsalt maha ei jäta. ...Eestikeelsed subtiitrid, kuigi mahlakat rahvusvahelist suhtlemise keelt on ka mõnus kuulata! Stereo. Kestvus: 96 minutit.

Singivõileivad kõhu peale ja – kodukinosse!

Teised meist

"Planeerisime oma kalakasvatanduses selleks aastaks müügikala toodanguks 64 tonni, kuid tegelikult läheb meil turule ainult üle 17 tonni." Aarne Liiv – **Maamajandus**, detsember 2002.

"Tootmisvõimsus on tegelikult 80 tonni kaubaangerjat ja selle koguse suudaksin Lääne turule rahulikult maha müüa," ütleb Raivo Puurits ajakirjanikule. Tänavu plaanib ta müüa 30-40 tonni kaubaangerjat. **Äripäev**, 14. aprill 2003

... ja neist

ehk kalaäri, mis meie kalakasvatandusi põlvili paneb käib tolli- ja maksuameti andmetel nii:

"Teine petuskeem puudutab kala madala hinnaga sisseostmist ja selle pealt väiksema käibemaksu tasumist. Vahepeal kala kaob ja ilmub välja varifirmas, kusjuures dokumentaalselt pole võimalik tõestada, et tegu on sama kalaga. Edasi müüb varifirma kala mitu korda kõrgema hinnaga, mis vastab juba turuhinnale, poollegaalsele firmale ja see omakorda legaalsele kalatöötlejale. Viimane sellest lülist taotleb maksuametilt tagasi enamakstud käibemaksu, mis tegelikult pole riigieelarvesse kunagi laekunud."

Äripäev, 22. aprill 2003

Kalakasvatatajad nimetavad taoliste tegevust kala asemel jää tollimiseks (tollimata jätmiseks!) riigipiiril.